

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

No 10

Αθήνα
Μάρτιος 2022

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα

Τηλ: 210 8846852, Φαξ: 210 884653

Email: info@imegsevee.gr

www.imegsevee.gr

Τίτλος: «Ετήσια έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (Δεκέμβριος 2021) «ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ»

Τύπος δημοσίευσης: Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Χρονολογία δημοσίευσης: Μάρτιος 2022

Συντάκτης: Γιώργος Θανόπουλος

Επιστημονική επιμέλεια: Διονύσης Γράβαρης

Σχεδιασμός – Σελιδοποίηση: Γιάννης Μισεντζής

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (σε συνεργασία με την ΜΑΡC ΑΕ) (2022), «Ετήσια έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (Δεκέμβριος 2021) «ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ», Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 2022, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σσ. 30

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

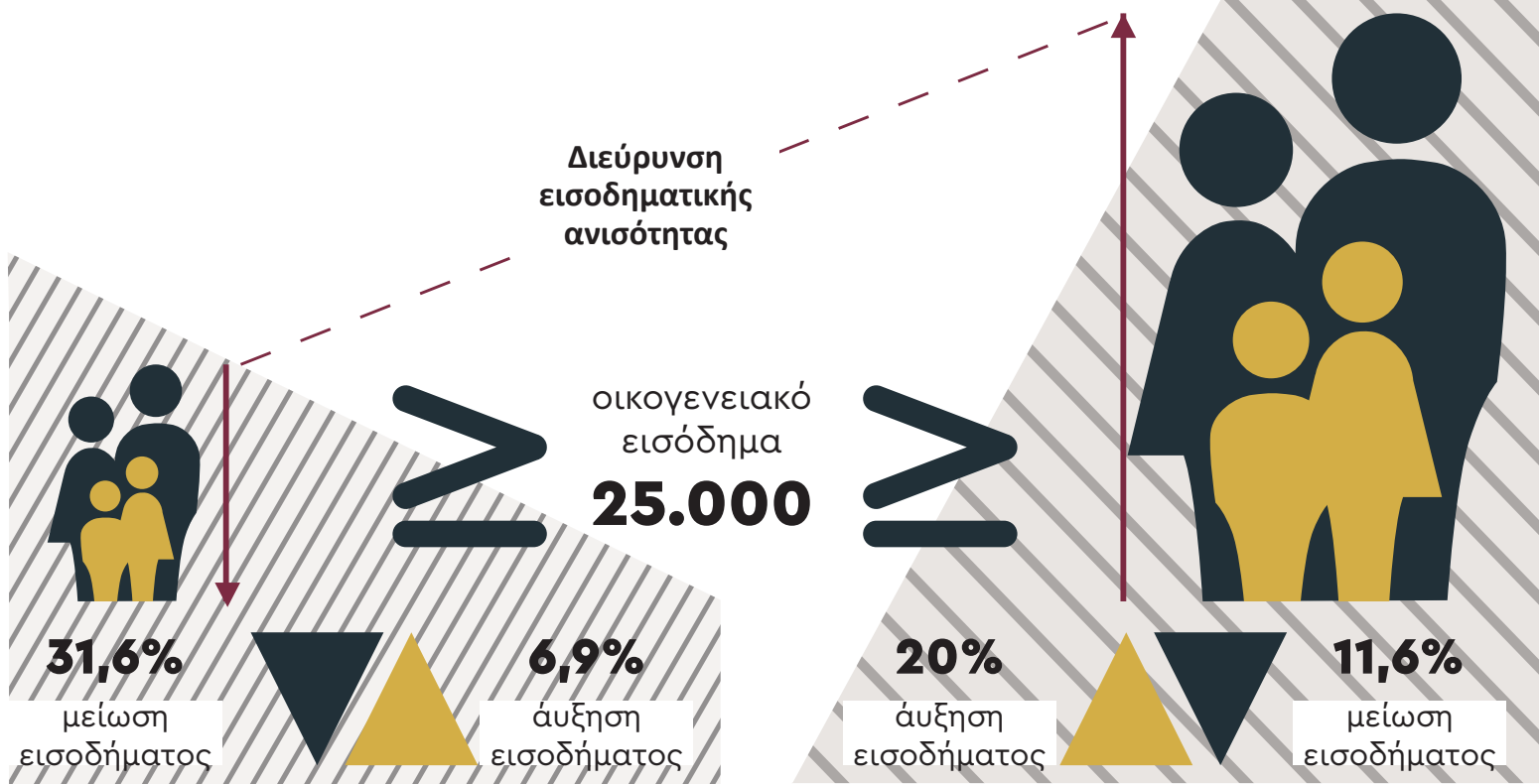

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Οικονομική κατάσταση νοικοκυριών

Για το

43,6%

των νοικοκυριών το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί κατά μέσο όρο

για **19** ημέρες

80,1%

των νοικοκυριών

δεν μπορεί να αποταμιεύσει

Απαισιοδοξία των νοικοκυριών για το 2022

45,1%

εκτιμά ότι θα χειροτερέψει η οικονομική του κατάσταση

Απασχόληση - Ανεργία

Μειωμένο σε σχέση με το 2020 αλλά υψηλό παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που έχουν τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος

22,5%

των νοικοκυριών έχει τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος

Οικονομικές υποχρεώσεις νοικοκυριών

16,8%

των νοικοκυριών δήλωσε πως κάποιο μέλος του έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία)

Αυξημένο κατά 10 μονάδες είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνουν πως δεν θα καταφέρουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς το Δημόσιο το 2022

27,8%

δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις φορολογικές ή/και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις

50,9%

νοικοκυριά ξόδεψαν λιγότερα για εξόδους (εστίαση, καφέ, σινεμά κλπ)

Κατανάλωση

45,1%

νοικοκυριά ξόδεψαν λιγότερα για ταξίδια

43,3%

νοικοκυριά ξόδεψαν λιγότερα για ένδυση-υπόδηση

65,1%

των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για λογαριασμούς σπιτιού,

52,8%

αύξησε τις δαπάνες του για είδη διατροφής

51,9%

αύξησε τις δαπάνες του για θέρμανση

Οι συνολικές δαπάνες των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά

12%

45,3%

έχουν επηρεαστεί ιδιαίτερα αρνητικά από τις ανατιμήσεις

49,8%

Θεωρεί τις αυξήσεις των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας την κατηγορία που έχει τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημα του

Ακρίβεια

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2021

Η ετήσια έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για το εισόδημα και τις δαπάνες διαβίωσης των νοικοκυριών το 2021, είναι η 10η κατά σειρά που διεξάγεται από το 2011 σε συνεργασία με την εταιρεία MARC. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε πανελλαδικό δείγμα 809 αντιπροσωπευτικά επιλεγμένων νοικοκυριών μεταξύ 9-17 Δεκεμβρίου 2021.

Διεξήχθη υπό συνθήκες πανδημίας, υψηλού πληθωρισμού και πριν από την εκδήλωση των πρόσφατων δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων, που αναμφίβολα θα έχουν σοβαρές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις, το βάθος και το εύρος των οποίων δεν είναι δυνατόν ακόμα να εκτιμηθούν.

Υπό αυτό το πρίσμα, τα στοιχεία που αποτυπώνουν την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών το 2021, μπορούν να αξιοποιηθούν για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση πολιτικών με στόχο την διατήρηση και ενίσχυση της εσωτερικής συνοχής.

Σχετικά με τις προσδοκίες ή/και εκτιμήσεις που καταγράφονται για το 2022, είναι μάλλον βέβαιο πως οι τρέχουσες εξελίξεις τις έχουν μεταβάλει προς το δυσμενέστερο.

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας εισοδήματος των ελληνικών νοικοκυριών για το 2021 είναι τα εξής:

- Τα μέτρα στήριξης σε συνδυασμό με τη μερική επιστροφή στην «κανονικότητα» φαίνεται ότι οδήγησαν σε βελτίωση της εισοδηματικής διάρθρωσης των νοικοκυριών, η οποία ενισχύθηκε και από την αύξηση της απασχόλησης. Ειδικότερα,

μειώθηκαν σημαντικά τα νοικοκυριά που ανήκουν στην χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία (με ετήσιο εισόδημα έως 10.000€) κατά 7,5 μονάδες, από 25,1% που ήταν το 2020 σε 17,5% το 2021.

- Ωστόσο, διευρύνθηκε η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικά νοικοκυριών έναντι των υψηλών εισοδηματικά νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, το 31,6% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 25.000 € δήλωσε πως το εισόδημα του μειώθηκε το 2021, έναντι μόλις του 6,9% που δήλωσε ότι αυξήθηκε. Στον αντίποδα το 20% των νοικοκυριών με εισόδημα πάνω από 25.000 € δήλωσε πως το εισόδημα του αυξήθηκε το 2021, έναντι του 11,6% που δήλωσε πως το εισόδημα του μειώθηκε. Σημειώνεται ότι με βάση την έρευνα μόνο 2 στα 10 νοικοκυριά διαβιούν με ετήσιο εισόδημα πάνω από 25.000€.
- Η επάρκεια του εισοδήματος των νοικοκυριών δεν μεταβλήθηκε τόσο σε σχέση με το 2020 όσο και με το 2019. Ένας πολύ μεγάλος αριθμός νοικοκυριών διαβιεί επί μακρόν σε συνθήκες οικονομικής επισφάλειας, καθώς το μηνιαίο εισόδημα για περισσότερα από 4 στα 10 νοικοκυριά δεν επαρκεί για όλο το μήνα, αλλά για 19 ημέρες (μεσοσταθμικά).
- Η ακρίβεια εκτίναξε τον αριθμό των νοικοκυριών που αύξησαν τις δαπάνες τους για βασικά αγαθά. Το 65,1% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για λογαριασμούς σπιτιού (20% το αντίστοιχο ποσοστό το 2020), το 52,8% για είδη διατροφής (26,2% το 2020), το 51,9% για θέρμανση (12,9% το 2020) και το 34,7% για υγεία και φάρμακα (26% το 2020). Σημειώνεται ότι οι αυξήσεις των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν για 1 στα 2 νοικοκυριά την κατηγορία που έχει τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημα τους. Γενικά, οι συνολικές δαπάνες των νοικοκυριών αυξήθηκαν το 2021 κατά 12% (μεσοσταθμικά).
- Παρά την αποκλιμάκωση του ποσοστού των νοικοκυριών με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία ή/και τα ασφαλιστικά ταμεία (16,8%) που καταγράφεται για το 2021, περίπου 3 στα 10 νοικοκυριά δήλωσαν πως δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις αυτές το 2022, υποδηλώνοντας πως απέχουμε από μια βιώσιμη διεύθετη του ιδιωτικού χρέους που δεν αποτελεί μόνο απότοκο της πανδημίας, αλλά και της δεκαετούς οικονομικής κρίσης.

*Η ετήσια έρευνα που παρουσιάζεται διεξάγεται από το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ σε συνεργασία με την εταιρία MARC ΑΕ από το Δεκέμβριο του 2011. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 809 αντιπροσωπευτικά επιλεγμένων νοικοκυριών από όλη την Ελλάδα μεταξύ 9-17 Δεκεμβρίου 2021. Στόχος της έρευνας ήταν η καταγραφή των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης και του πληθωρισμού στο εισόδημα, τις δαπάνες και την καταναλωτική συμπεριφορά των νοικοκυριών, που προκύπτουν εξαιτίας των οικονομικών δυσκολιών, καθώς και η αποτύπωση της στάσης σχετικά με την ποιότητα διαβίωσης και τις οικονομικές υποχρεώσεις. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα των προηγούμενων ερευνών.

Συνοπτικά τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για το εισόδημα και τις δαπάνες διαβίωσης των νοικοκυριών (2021), που έγινε σε συνεργασία με την εταιρεία MARC ΑΕ.

Εισοδηματική διάρθρωση νοικοκυριών

- Μειώθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € από 25,1% το 2020 στο 17,5% το 2021. Στον αντίποδα σταθερός παρέμεινε ο αριθμός των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα από 10.001€ έως 18.000€, ενώ αυξήθηκαν τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα:
 - 18.001 € έως 25.000 € από 15% το 2020 σε 18% το 2021
 - 25.001 € έως 30.000 € από 9,4% το 2020 σε 10,5% το 2021
 - άνω των 30.000 € από 6,7% το 2020 σε 8,6% το 2021

Πηγές εισοδήματος

- Ο μισθός και η σύνταξη αποτελούν τη κύρια πηγή εισοδήματος για τη συντριπτική πλειονότητα των ελληνικών νοικοκυριών. Το 43,1% δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 43% των νοικοκυριών δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 8,5% δήλωσε ως κύρια πηγή τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Το 33,4% των νοικοκυριών δεν έχει άλλη πηγή εισοδήματος. Το 24,5% έχει ως άλλη πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 20,1% τη σύνταξη, το 11,6% τα ενοίκια, το 4,7% τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα και το 3,3% το επίδομα ανεργίας.

Ανεργία – απασχόληση

- Καλύτερα είναι τα στοιχεία της έρευνας του 2021 σε σχέση με εκείνης του 2020 όσον αφορά τα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος. Συγκεκριμένα περισσότερο από 1 στα 5 νοικοκυριά (22,5%) έχει τουλάχιστον 1 μέλος του άνεργο. Το ποσοστό αυτό παρά τη βελτίωση που παρουσιάζει σε σχέση με το 2020 (27,9%) παραμένει, ιδιαίτερα υψηλό.
- Υψηλό και μάλιστα ιδιαίτερα αυξημένο σε σχέση με το 2020 καταγράφηκε το ποσοστό των νοικοκυριών που έχουν τουλάχιστον ένα μέλος που είναι σε καθεστώς μακροχρόνιας ανεργίας. Συγκεκριμένα περισσότερα από 7 στα 10 νοικοκυριά (73%) από εκείνα που δήλωσαν πως έχουν κάποιο άνεργο μέλος, βρίσκεται σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας, έναντι ποσοστού 54,3% που ήταν το 2020.

Μεταβολή εισοδήματος

- Περισσότερο από 1 στα 4 (27,4%) δήλωσε πως το εισόδημα του μειώθηκε το 2021, έναντι του 9,8% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και του 62,5% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Για τα νοικοκυριά που δήλωσαν μείωση του εισοδήματος τους το 2021, ο μέσος όρος μείωσης ανήλθε στο 28,9%. Στον αντίποδα το 9,8% των νοικοκυριών που δήλωσε πως το εισόδημα του αυξήθηκε, ο μέσος όρος αύξησης ανήλθε στο 16,8%.
- Μείωση του εισοδήματος τους για το 2021 δηλώσαν περισσότερο από 1 στα 3 νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € (35,2%) και με ετήσιο εισόδημα από 10.001 έως 18.000€ (36,2%), καθώς και περίπου 1 στα 5 νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα από 18.001 έως 25.000€ (18,6%). Το ισοζύγιο στις προαναφερόμενες κατηγορίες μεταξύ των νοικοκυριών που το εισόδημα τους αυξήθηκε και εκείνων που μειώθηκε ήταν αρνητικό.
- Από την άλλη μεριά τα ποσοστά των νοικοκυριών που ανήκουν στις υψηλότερες εισοδηματικά κατηγορίες και δήλωσαν πως το εισόδημα τους μειώθηκε το 2021 ήταν σημαντικά χαμηλότερα (11,6%), ενώ παράλληλα τα ποσοστά των εν λόγω νοικοκυριών που δήλωσαν αύξηση του εισοδήματος τους ήταν πολύ υψηλότερα (20%) σε σχέση με τα υπόλοιπα νοικοκυριά, καταγράφοντας, μάλιστα, θετικό ισοζύγιο.
- Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται μια τάση διεύρυνσης της εισοδηματικής ανισότητας μεταξύ των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικά νοικοκυριών έναντι των υψηλών εισοδηματικά νοικοκυριών.

Επάρκεια εισοδήματος – αποταμίευση

- Περισσότερα από 4 στα 10 νοικοκυριά (43,6%) δήλωσαν ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλο τον μήνα.
- Για τα νοικοκυριά αυτά το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί μεσοσταθμικά για 19 ημέρες.
- Το συγκεκριμένο εύρημα παραμένει σταθερό από το 2019 γεγονός που καταδεικνύει ότι την τελευταία τριετία, προφανώς και λόγω της εκδήλωσης της πανδημίας, ένα πολύ μεγάλο μέρος των νοικοκυριών δεν έχει βιώσει βελτίωση στη διαβίωση του παραμένοντας σε μια ιδιαίτερα επισφαλή οικονομική θέση.
- Σε αυτή την δυσμενή κατάσταση βρίσκεται το 49,8% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 49% των νοικοκυριών με 4 άτομα, το 54,8% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο, το 65% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 € και το 51,4% των νοικοκυριών με εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €.

- Το 11,5% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα εισόδημα του δεν επαρκεί για να καλύψει ούτε τις βασικές του ανάγκες, εύρημα που σχετίζεται με το ποσοστό ακραίας φτώχειας που σημειώνεται στη χώρα μας, ενώ είναι ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό της έρευνας του 2020 (10,2%).
- Σταθερά συντριπτικό παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατούν να αποταμιεύσουν, καθώς 8 στα 10 νοικοκυριά (80,1%) δήλωσαν ότι δεν καταφέρνουν να αποταμιεύσουν.

Υποχρεώσεις νοικοκυριών

- Το 16,8% των νοικοκυριών δήλωσε πως κάποιο μέλος του έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία), ποσοστό μειωμένο σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020 (23%).
- Αυξημένο κατά 10 μονάδες σε σχέση με την έρευνα του 2020 καταγράφεται το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνουν πως δεν θα καταφέρουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς το Δημόσιο το 2022. Συγκεκριμένα περισσότερο από 1 στα 4 νοικοκυριά (27,8%) δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις φορολογικές ή/και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις.
- Το 5,3% των νοικοκυριών έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις τράπεζες για καταναλωτικά, επιχειρηματικά δάνεια ή/και κάρτες, ενώ το 5,2% των νοικοκυριών δήλωσε πως δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις προαναφερόμενες τραπεζικές υποχρεώσεις το 2022. Και τα δυο ποσοστά είναι καλύτερα σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020.
- Το 21% των νοικοκυριών έχουν ενεργό στεγαστικό δάνειο. Από αυτά τα νοικοκυριά το 16,5% καταβάλλει τις δόσεις του δανείου συχνά με κάποια καθυστέρηση, ενώ το 6% έχει καθυστερημένες οφειλές περισσότερο από 3 μήνες. Τα ποσοστά είναι και τα χαμηλότερα που έχουν καταγράψει σε έρευνα εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ από τότε που παρακολουθεί αυτόν το δείκτη, δηλαδή από το 2014.

Καταναλωτικές τάσεις – ποιότητα ζωής

- Περισσότερα από 5 στα 10 νοικοκυριά (50,9%) περιόρισαν τις δαπάνες τους για εξόδους (εστιατόρια, καφέ, σινεμά κλπ). Το 45,1% των νοικοκυριών ξόδεψαν λιγότερα για ταξίδια, ενώ το 43,3% περιόρισε τις δαπάνες για ένδυση-υπόδηση
- Από την άλλη μεριά καταγράφεται εκτίναξη του ποσοστού των νοικοκυριών που αύξησαν τις δαπάνες τους για την κάλυψη βασικών αναγκών, προφανώς λόγω της ακρίβειας των τελευταίων μηνών. Ειδικότερα το 65,1% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για

λογαριασμούς σπιτιού, το 52,8% για είδη διατροφής το 51,9% για θέρμανση και το 34,7% για υγεία και φάρμακα.

- Γενικά, οι συνολικές δαπάνες των νοικοκυριών αυξήθηκαν το 2021 σε σχέση με το 2020 κατά 12% (μεσοσταθμικά).
- Περισσότερα από 3 στα 10 (31,2%) νοικοκυριά καθυστέρησαν να αναζητήσουν την κατάλληλη θεραπεία για κάποιο ιατρικό πρόβλημα, 2 στα 10 καθυστερούν να πληρώσουν το ηλεκτρικό ρεύμα και περισσότερο από 1 στα 10 (12,5%) καθυστερούν την πληρωμή λογαριασμών θέρμανσης.

Προσδοκίες για το 2022

- Ιδιαίτερα αρνητικές είναι οι προσδοκίες των νοικοκυριών για το 2022 κυρίως λόγω των επιπτώσεων της ακρίβειας. Συγκεκριμένα περίπου 1 στα 2 νοικοκυριά (45,1%) εκτιμά ότι το 2022 θα χειροτερέψει η οικονομική του κατάσταση, έναντι μόλις του 13,6% που εκτιμά ότι θα βελτιωθεί και του 36,7% που εκτιμά ότι θα παραμείνει η ίδια.
- Η απαισιοδοξία που εκδηλώνουν τα νοικοκυριά ως προς τη μελλοντική οικονομική τους κατάσταση φαίνεται ότι τροφοδοτείται κυρίως από την ακρίβεια, καθώς στο ερώτημα εάν η αύξηση των τιμών έχει επηρεάσει τα νοικοκυριά των ερωτώμενων σε βαθμό να αναγκαστούν να μειώσουν δαπάνες για βασικές ανάγκες το 45,3% απάντησε πολύ, το 31,6% λίγο ενώ το 21,9% απάντησε αρνητικά.
- Οι αυξήσεις των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν για σχεδόν 1 στα 2 νοικοκυριά (49,8%) την κατηγορία που έχει τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημα τους και ακολουθούν οι αυξήσεις στα τρόφιμα (21,4%), στη βενζίνη (12,4%) και στο πετρέλαιο θέρμανσης (9,3%).
- Ως καταλληλότερο μέτρο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών το 42,7% των νοικοκυριών θεωρεί πως είναι η μείωση φόρων και τελών στα καύσιμα και την ενέργεια και το 40,9% η αύξηση των μισθών και συντάξεων.
- Όσον αφορά τα μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ακρίβειας το 60,9% των νοικοκυριών τα αξιολόγησε ως ανεπαρκή, το 14,9% ως μάλλον ανεπαρκή, ενώ μόλις το 9,5% και το 6,3% αξιολόγησαν τα μέτρα που είχαν ληφθεί κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας ως μάλλον επαρκή και επαρκή αντίστοιχα.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΤΟ 2021

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Καλύτερα είναι τα ευρήματα της έρευνας για το εισόδημα των νοικοκυριών το 2021 σε σχέση με τα ευρήματα της αντίστοιχης έρευνας για το 2020 όσον αφορά την εισοδηματική τους διάρθρωση. Τούτο προφανώς οφείλεται συνδυαστικά κατά κύριο λόγο στην μερική επιστροφή στην «κανονικότητα» και στα μέτρα στήριξης της οικονομίας που εφαρμόστηκαν μέσα στο 2021.

Όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας μειώθηκαν τα νοικοκυριά που δηλώνουν εισόδημα στην χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία ενώ αυξήθηκαν τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα στις υψηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες (Γράφημα 1).

Ειδικότερα μειώθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € από το 25,1% το 2020 στο 17,5% το 2021. Στον αντίποδα σταθερός παρέμεινε ο αριθμός των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα από 10.001€ έως 18.000€ (34,2%) ενώ αυξήθηκαν τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα:

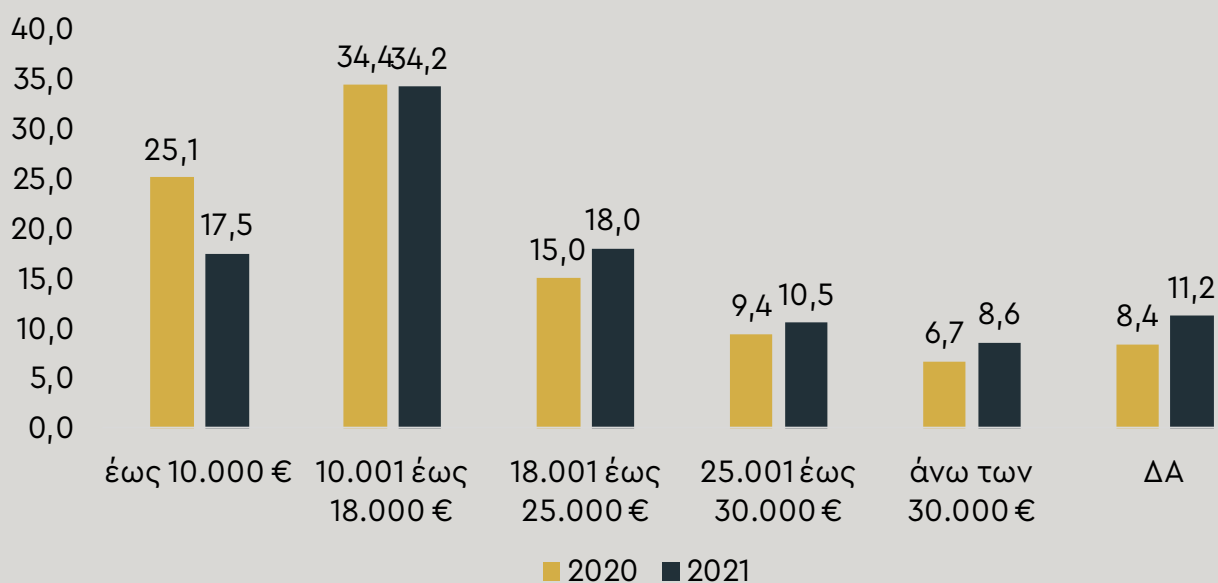
- 18.001 € έως 25.000 € από 15% το 2020 σε 18% το 2021
- 25.001 € έως 30.000 € από 9,4% το 2020 σε 10,5% το 2021
- άνω των 30.000 € από 6,7% το 2020 σε 8,6% το 2021

ΠΗΓΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

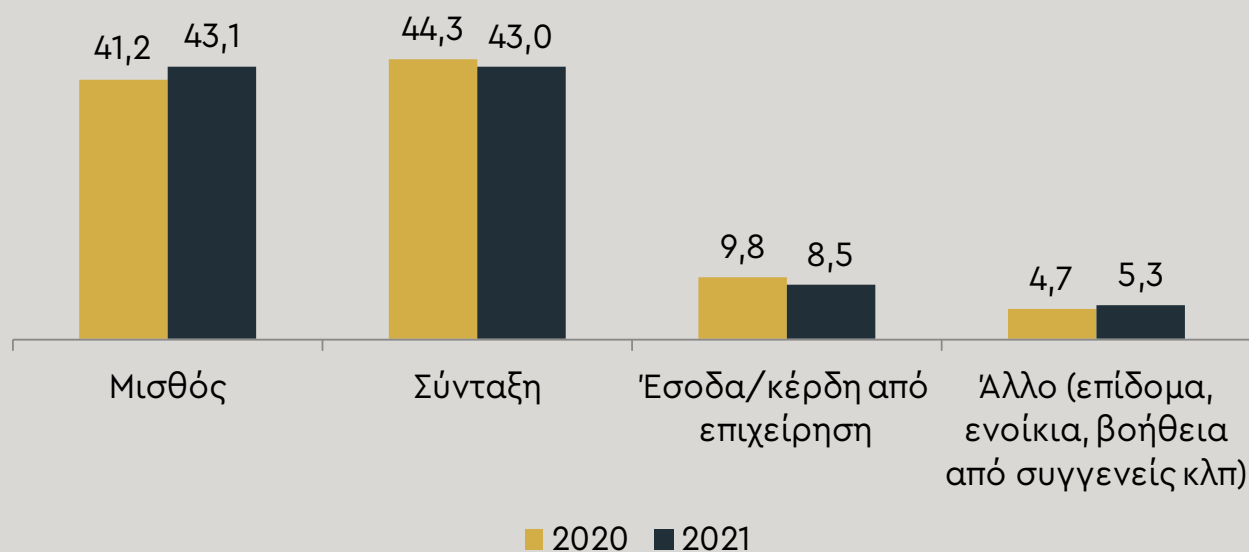
Ο μισθός και η σύνταξη αποτελούν τη κύρια πηγή εισοδήματος για τη συντριπτική πλειονότητα των ελληνικών νοικοκυριών. Συγκεκριμένα το 43,1% δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, ποσοστό αυξημένο κατά 1,9 μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Από την άλλη μεριά το 2021 φαίνεται ότι μειώθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος την σύνταξη, αλλά και έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα σε σύγκριση με το 2020. Ειδικότερα, το 43% των νοικοκυριών δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη (44,3% το 2020) και το 8,5% δήλωσε ως κύρια πηγή τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (9,8% το 2020) (Γράφημα 2).

Οι μεταβολές αυτές πιθανότατα οφείλονται αφενός στη αύξηση της μισθωτής απασχόλησης όπου με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (γ τρίμηνο έρευνας εργατικού δυναμικού) ανήλθε στο 5% με συνέπεια την αύξηση των νοικοκυριών που κύρια πηγή εισοδήματος αποτελεί ο μισθός, αφετέρου στις σημαντικές δυσκολίες που αντιμετώπισαν λόγω της

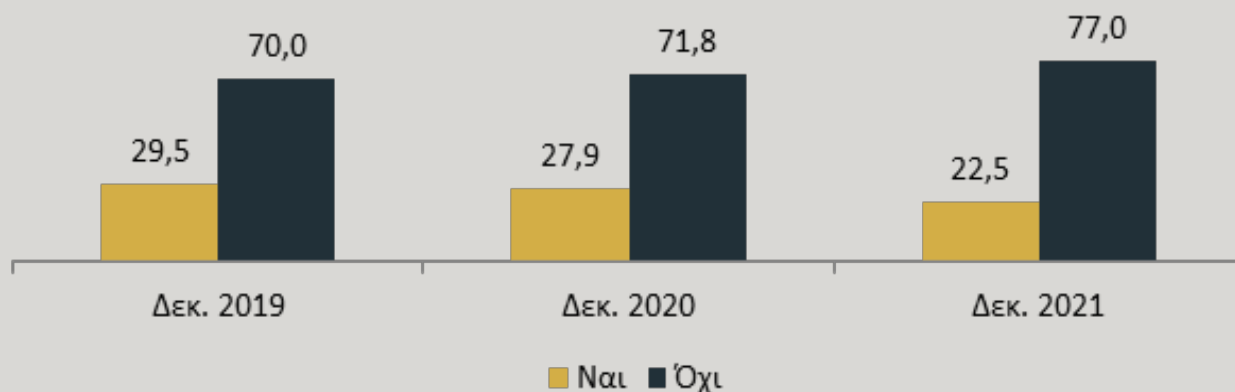
Γράφημα 1. Ετήσιο Εισόδημα Νοικοκυριών

Γράφημα 2. Κύρια πηγή εισόδηματος

Γράφημα 3. Νοικοκυριά με τουλάχιστον έναν άνεργο

πανδημίας και το 2021 μεγάλοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας (πχ εστίαση) με συνέπεια τη μείωση των νοικοκυριών που το εισόδημα τους στηρίζεται κυρίως στα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα. Όσον αφορά τη σύνταξη που αποτελεί τη κύρια πηγή εισοδήματος για περισσότερα από 4 στα 10 νοικοκυριά είναι εμφανές ότι παρά τη τάση μείωσης της εξάρτησης ενός ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού νοικοκυριών από αυτή, συνεχίζει να αποτελεί υποκατάστατο, του αποδυναμωμένου από την δεκαετή χρηματοπιστωτική κρίση κράτους πρόνοιας, για την αντιμετώπιση της φτώχειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 50,8% των νοικοκυριών που δήλωσαν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έως 10.000€ έχουν ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη.

Το 33,4% των νοικοκυριών δεν έχει άλλη πηγή εισοδήματος. Το 24,5% έχει ως άλλη πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 20,1% τη σύνταξη, το 11,6% εισόδημα από ενοίκια, το 4,7% έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα και το 3,3% το επίδομα ανεργίας.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-ΑΝΕΡΓΙΑ

Καλύτερα είναι τα στοιχεία της έρευνας του 2021 σε σχέση με εκείνης του 2020 και όσον αφορά τα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος. Αυτό αποτυπώνεται και στα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ όπου το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας για το 2021 (14,7%) είναι μειωμένο κατά 1,6 μονάδες σε σχέση με το 2020 (16,3%) .

Συγκεκριμένα και με βάση τα ευρήματα της έρευνας εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για το 2021 περισσότερο από 1 στα 5 νοικοκυριά (22,5%) (Γράφημα 3) έχει τουλάχιστον 1 μέλος του άνεργο. Το ποσοστό αυτό παρά τη βελτίωση που παρουσιάζει σε σχέση με το 2020 (27,9%) παραμένει, ιδιαίτερα υψηλό. Από την άλλη μεριά είναι προφανές πως τα μέτρα που ελήφθησαν για τη συγκράτηση της απασχόλησης σε συνδυασμό με την μερική επιστροφή στην κανονικότητα συνέφεραν ώστε να μην ανακοπεί η σταδιακή μείωση της ανεργίας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, υψηλό και μάλιστα ιδιαίτερα αυξημένο σε σχέση με το 2020 καταγράφηκε το ποσοστό των νοικοκυριών που έχουν τουλάχιστον ένα μέλος που είναι σε καθεστώς μακροχρόνιας ανεργίας, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας περισσότερα από 7 στα 10 νοικοκυριά (73%) από εκείνα που δήλωσαν πως έχουν κάποιο άνεργο μέλος, βρίσκεται σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας (περισσότερο του 1 έτους), έναντι ποσοστού 54,3% που ήταν το 2020. Αυτό υποδηλώνει ότι σε μεγάλο βαθμό η μείωση της ανεργίας συντελέστηκε χωρίς να επιτευχτεί σημαντική κάλυψη των θέσεων εργασίας από τους μακροχρόνιας ανέργους. Ως εκ τούτου παραμένει ζητούμενη η ανάγκη ενίσχυσης του πλαισίου κοινωνικής προστασίας και η υιοθέτηση αποτελεσματικών ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης με σκοπό την επανένταξη στην αγορά εργασίας αντί της περιθωριοποίησης.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Περισσότερο από 1 στα 4 (27,4%) δήλωσε πως το εισόδημα του μειώθηκε το 2021, έναντι του 9,8% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και του 62,5% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 4 τα ευρήματα σχετικά με τη μεταβολή του εισοδήματος των νοικοκυριών το 2021 είναι καλύτερα σε σχέση με το 2020 αλλά παραμένουν δυσμενέστερα σε σχέση με το 2019.

Για τα νοικοκυριά (27,4%) που δήλωσαν μείωση του εισοδήματος τους το 2021, ο μέσος όρος μείωσης ανήλθε στο 28,9%. Στον αντίποδα το 9,8% των νοικοκυριών που δήλωσε πως το εισόδημα του αυξήθηκε, ο μέσος όρος αύξησης ανήλθε στο 16,8%.

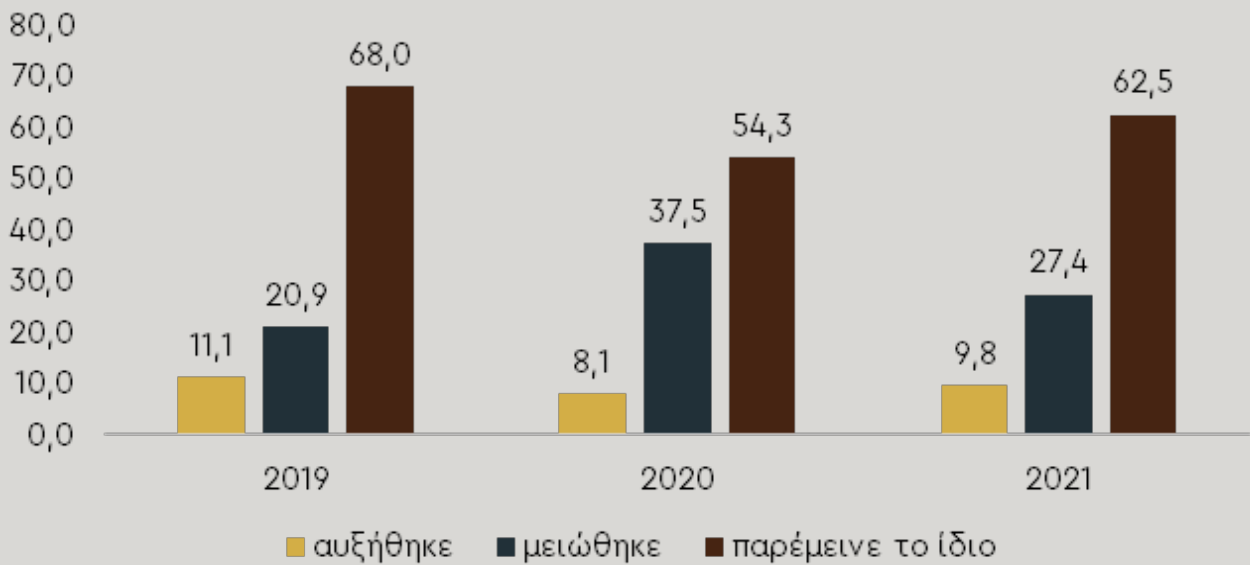
Οι εισοδηματικές μεταβολές που καταγράφονται στην έρευνα παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την εισοδηματική κατηγορία, την κατάσταση απασχόλησης των μελών των νοικοκυριών και την κύρια πηγή εισοδήματος.

Ειδικότερα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 5, μείωση του εισοδήματος τους για το 2021 δήλωσαν περισσότερο από 1 στα 3 νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € (35,2%) και με ετήσιο εισόδημα από 10.001 έως 18.000€ (36,2%), καθώς και περίπου 1 στα 5 νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα από 18.001 έως 25.000€ (18,6%). Από την άλλη μεριά τα ποσοστά των νοικοκυριών που ανήκουν στις υψηλότερες εισοδηματικά κατηγορίες και δήλωσαν πως το εισόδημα τους μειώθηκε το 2021 ήταν σημαντικά χαμηλότερα (11,6%), ενώ παράλληλα τα ποσοστά των εν λόγω νοικοκυριών που δήλωσαν αύξηση του εισοδήματος τους ήταν πολύ υψηλότερα (20%) σε σχέση με τα υπόλοιπα νοικοκυριά. Με άλλα λόγια τόσο τα νοικοκυριά που βρίσκονται κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας¹ όσο και τα νοικοκυριά που βρίσκονται στις μεσαίες εισοδηματικά κατηγορίες φαίνεται πως έχουν υποστεί μεγαλύτερη μείωση στο εισόδημα τους το 2021 σε αντίθεση με τα νοικοκυριά που βρίσκονται στις υψηλότερες εισοδηματικά κατηγορίες που φαίνεται πως το εισόδημα τους αυξήθηκε. Παρατηρείται, δηλαδή, διεύρυνση της εισοδηματικής ανισότητας μεταξύ των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικά νοικοκυριών έναντι των υψηλών εισοδηματικά νοικοκυριών.

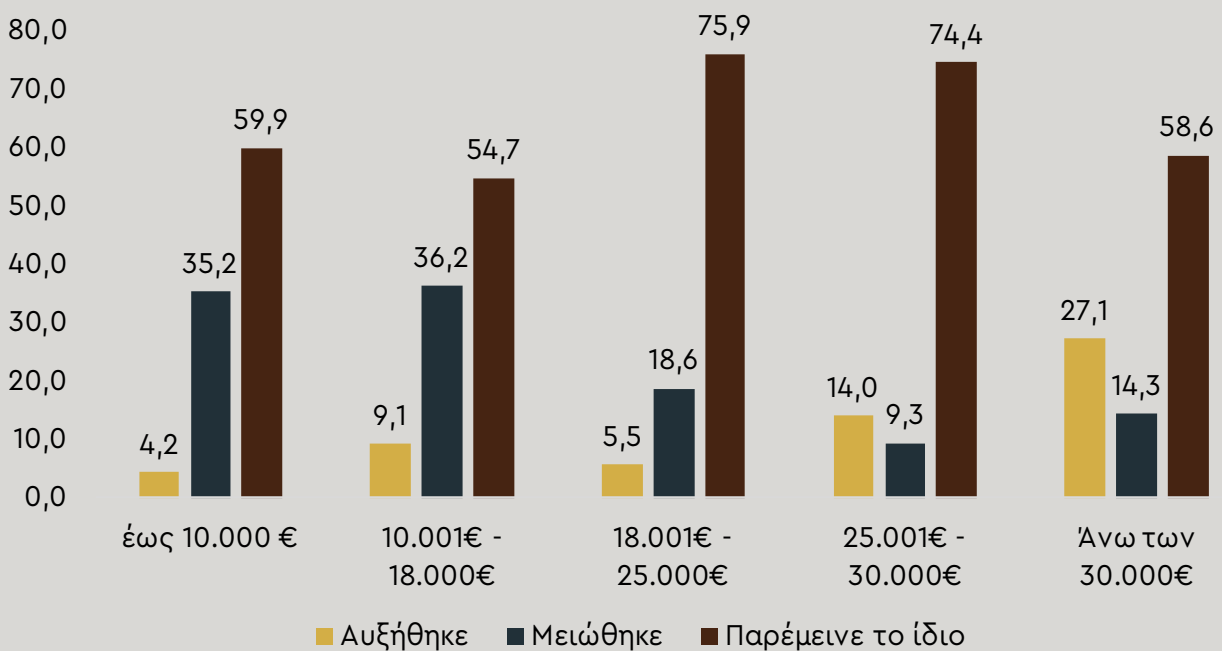
Επιπλέον, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, μείωση του εισοδήματος τους για το 2021 δήλωσαν σχεδόν 1 στα 2 (45,6%) νοικοκυριά που έχουν τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος στην οικογένεια τους, έναντι του 22,3% των υπόλοιπων νοικοκυριών. Αυτό σημαίνει ότι μείωση του εισοδήματος

¹ Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 5.269 ευρώ ετησίως ανά μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 11.064 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών, και ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο εκτιμήθηκε σε 8.781 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας εκτιμήθηκε σε 17.263 ευρώ.

Γράφημα 4. Σε σχέση με την περσινή χρονιά, το εισόδημά σας φέτος

Γράφημα 5. Μεταβολή εισοδήματος 2021 ανα εισοδηματική κατηγορία

τους το 2021 βίωσαν τα πιο ευάλωτα νοικοκυριά και ως εκ τούτου τίθενται ερωτηματικά αναφορικά με τα μέτρα που υιοθετήθηκαν για τη στήριξη τους σε συνθήκες πανδημίας.

Πίνακας 1

Σε σχέση με το 2020, το εισόδημά σας το 2021:	Άνεργοι στο νοικοκυριό	
	Ναι	Όχι
Αυξήθηκε	7,1	10,7
Μειώθηκε	45,6	22,3
Παρέμεινε το ίδιο	47,3	66,5

Σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος, από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως για το 30,2% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό το εισόδημα τους μειώθηκε, έναντι του 11,5% που αυξήθηκε και του 57,8% που δεν μεταβλήθηκε. Για τα εν λόγω νοικοκυριά που το εισόδημα τους μειώθηκε (30,2%) ο μέσος όρος μείωσης ήταν 27,4%, ενώ για τα νοικοκυριά που το εισόδημα τους αυξήθηκε (11,5%) ο μέσος όρος αύξησης ήταν 16,6%. Όσον αφορά τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα το 30,4% αυτών δήλωσε ότι το εισόδημα του μειώθηκε, έναντι του επίσης 30,4% που δήλωσε ότι το εισόδημα του αυξήθηκε και του 39,1% που δήλωσε πως δεν μεταβλήθηκε. Για τα εν λόγω νοικοκυριά που το εισόδημα τους μειώθηκε (30,4%) ο μέσος όρος μείωσης ήταν 33,5% ενώ για τα νοικοκυριά που το εισόδημα τους αυξήθηκε (11,5%) ο μέσος όρος αύξησης ήταν 17%. Τέλος, όσον αφορά τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη το 21,3% δήλωσε πως το εισόδημα του μειώθηκε, έναντι μόλις του 4,9% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και του 73,6% που δήλωσε πως δεν μεταβλήθηκε. Για τα εν λόγω νοικοκυριά που το εισόδημα τους μειώθηκε (21,3%) ο μέσος όρος μείωσης ήταν 25,1%, ενώ για τα νοικοκυριά που το εισόδημα τους αυξήθηκε (4,9%) ο μέσος όρος αύξησης ήταν 16,1%.

Με βάση τα παραπάνω φαίνεται πως 1 στα 3 νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος είτε στο μισθό ή είτε τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα βίωσε μεγάλη μείωση του εισοδήματος του το 2021, κάτι που πιθανότατα οφείλεται τόσο στην πρόωρη άρση του μεγαλύτερου μέρος των υποστηρικτικών μέτρων έναντι της πανδημίας, όσο και στη σημαντική αύξηση των τιμών, ιδίως στην ενέργεια.

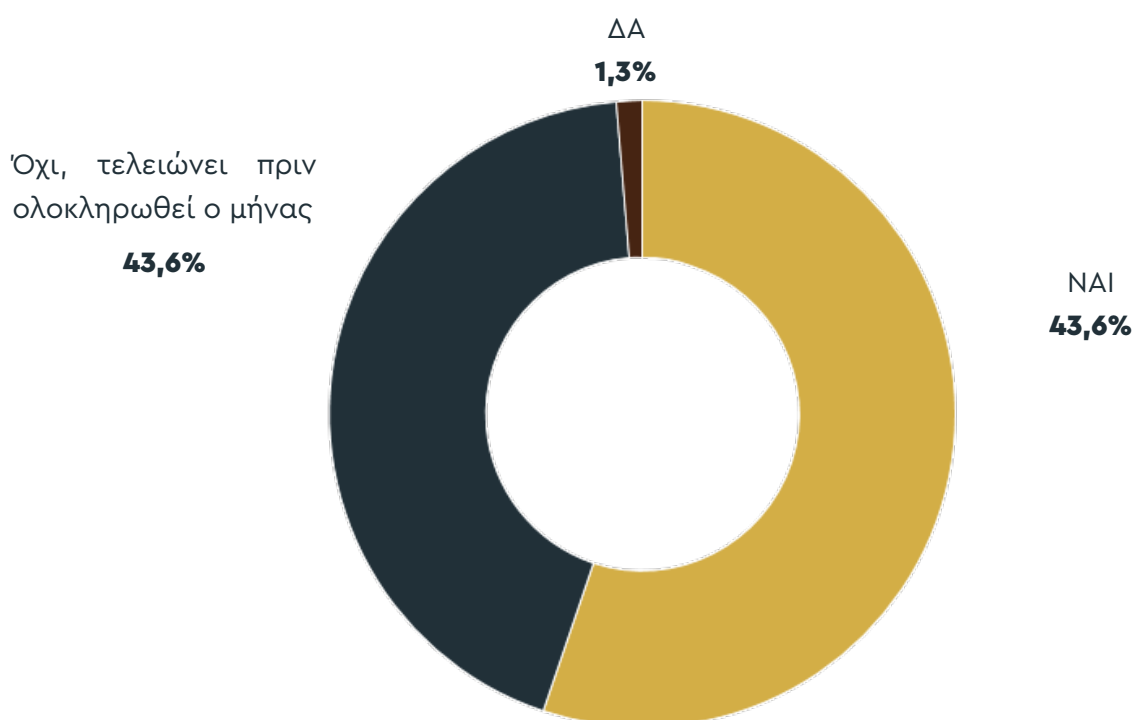
ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Περισσότερα από 4 στα 10 νοικοκυριά (43,6%) δήλωσαν ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλο τον μήνα (Γράφημα 6). Για τα νοικοκυριά αυτά το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί μεσοσταθμικά για 19 ημέρες. Το συγκεκριμένο εύρημα παραμένει σταθερό από το 2019 γεγονός που καταδεικνύει ότι την τελευταία τριετία, προφανώς και λόγω της εκδήλωσης της πανδημίας, ένα πολύ μεγάλο μέρος των νοικοκυριών δεν έχει βιώσει βελτίωση στη διαβίωση του παραμένοντας σε μια ιδιαίτερα επισφαλή οικονομική θέση.

Από τα επιμέρους στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι σε αυτή την δυσμενή κατάσταση βρίσκεται το 49,8% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 49% των νοικοκυριών με 4 άτομα, το 54,8% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο, το 65% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 € και το 51,4% των νοικοκυριών με εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €.

Σε σχέση με τη κύρια πηγή εισοδήματος σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη καθώς για το 45,4% αυτών το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλο τον μήνα και ακολουθούν το 41% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό και το 34,8% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Γράφημα 6. Το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί για όλο τον μήνα ή τελειώνει πριν ολοκληρωθεί ο μήνας;

Ακραία φτώχεια και εισοδηματική επισφάλεια

Το 11,5% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα εισοδήματά του δεν επαρκούν για να καλύψουν ούτε τις βασικές του ανάγκες, εύρημα που σχετίζεται με το ποσοστό ακραίας φτώχειας που σημειώνεται στη χώρα μας ενώ είναι ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό της ερευνάς του 2020 (10,2%). Περισσότερο από 4 στα 10 νοικοκυριά (42,3%) δηλώσαν πως χρειάζεται να κάνουν περικοπές για να καλύψουν τα αναγκαία. Το 38,4% των νοικοκυριών δήλωσε πως τα καταφέρνει χωρίς να αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες, ενώ μόλις το 7,3% των νοικοκυριών δηλώνει πως ζει άνετα.

Σε συνθήκες ακραίας φτώχειας φαίνεται ότι διαβιεί το 20,2% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο, το 20,3% των μονομελών νοικοκυριών και το 32,2% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 €. Σε σχέση με τη κύρια πηγή εισοδήματος σε συνθήκες ακραίας φτώχειας φαίνεται ότι διαβιεί το 14,3% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 7,4% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος το μισθό.

Σε εισοδηματική επισφάλεια συνεχίζει να βρίσκεται ένα σταθερά υψηλό ποσοστό νοικοκυριών, καθώς στο ενδεχόμενο ενός έκτακτου αλλά απολύτως αναγκαίου εξόδου της τάξης των 500€, το 14,7% δήλωσε ότι δεν θα μπορούσε να το πραγματοποιήσει, ενώ το 32,4% θα κάλυπτε αυτή τη δαπάνη με μεγάλη δυσκολία (Πίνακας 2). Σημειώνεται ότι το 33,8% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 € δήλωσαν ότι δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν ένα τέτοιο έκτακτο έξοδο.

Πίνακας 2

Ένα έκτακτο αλλά απολύτως αναγκαίο έξοδο της τάξης των 500 ευρώ θα το αντιμετωπίζατε:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία	7,6	5,8	9,4	13,8	17,5	18,6	18,7
Με μικρή δυσκολία	24,0	26,7	21,5	22,5	30,8	30,8	33,8
Με μεγάλη δυσκολία	52,9	51,4	52,2	45,0	38,9	35,1	32,4
Δεν θα μπορούσα να το αντιμετωπίσω	15,2	15,8	16,3	18,7	12,1	14,7	14,5

Αποταμίευση

Σταθερά συντριπτικό παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατούν να αποταμιεύσουν. Συγκεκριμένα, 8 στα 10 νοικοκυριά (80,1%) δήλωσαν ότι δεν καταφέρνουν να αποταμιεύσουν. Το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατούν να αποταμιεύσουν κινείται στα ίδια επίπεδα τόσο με την έρευνα του 2020 όσο και με εκείνη του 2019. Σημειώνεται πως στην έρευνα του 2019 είχε καταγραφεί μια σημαντική αύξηση κατά δέκα μονάδες του ποσοστού των νοικοκυριών που μπορούσαν αποταμιεύσουν (Πίνακας 3). Κατά κύριο λόγο αυτή η αύξηση οφειλόταν στην βελτίωση της ελληνικής οικονομίας και συμβάδιζε με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τις καταθέσεις των νοικοκυριών, όπου για το 2019 είχε καταγραφεί μια αύξηση των καταθέσεων κατά περίπου 7 δισ € η οποία συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια της πανδημίας, προφανώς λόγω των περιοριστικών μέτρων και της μείωσης των δαπανών σε δραστηριότητες που κυρίως συνδέονται με την ψυχαγωγία και αναψυχή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος οι καταθέσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά περίπου 9,5 δισ € το 2020 και κατά περίπου 9 δισ € το 2021.

Πίνακας 3 – Διαχρονικός

Τι ποσοστό του εισοδήματος καταφέρνετε να αποταμιεύσετε;	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Δεν καταφέρνω να αποταμιεύσω	93,7	93,5	90,3	79,9	81,8	80,1
Έως 10%	3,3	4,3	6,0	13,6	10,4	10,5
11-20%	1,1	1,6	2,2	3,6	2,9	3
Άνω του 20%	0,7	0,8	0,8	1,9	2,4	3,7

Ωστόσο, από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως και το 2021 η αύξηση της αποταμίευσης αποτέλεσε δυνατότητα κυρίως των νοικοκυριών με πολύ ψηλά εισοδήματα (πάνω από 30.000€) όπου το μεγαλύτερο μέρος τους αποταμίευσε (51,8%). Μάλιστα, μετά από επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας παρατηρήθηκε ότι τόσο σε σχέση με το 2020 όσο και με το 2019 τα ως άνω νοικοκυριά αποταμίευσαν και υψηλότερα ποσοστά του εισοδήματος τους. Από τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνεται πως η πανδημική κρίση όξυνε τις ανισότητες, παρά τα μέτρα στήριξης που όπως φαίνεται κυρίως επέδρασαν στην συγκράτηση της απασχόλησης και στην διατήρηση στα προ της πανδημίας επίπεδα της σχετικής και ακραίας φτώχειας. Η αδυναμία των νοικοκυριών να αποταμιεύσουν εκτός από τις χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον που προκαλεί θα εντείνει τα προβλήματα διαβίωσης που προκαλούνται από την αύξηση των τιμών εφόσον δεν ληφθούν ανακουφιστικά μέτρα.

Οικονομικές υποχρεώσεις νοικοκυριών

Τα ευρήματα της έρευνας σχετικά με τις υποχρεώσεις των νοικοκυριών είναι καλύτερα σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020 καταδεικνύοντας ότι τα σχετικά μέτρα στήριξης συνεισέφεραν για την αποκλιμάκωση των οφειλών των νοικοκυριών το 2021. Από την άλλη μεριά είναι σημαντική η αύξηση των νοικοκυριών που δηλώνουν πως δεν θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις μελλοντικές τους υποχρεώσεις τους προς το δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία).

Ειδικότερα, το 16,8% των νοικοκυριών δήλωσε πως κάποιο μέλος του έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (Γράφημα 7), ποσοστό μειωμένο σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020 (23%). Το παραπάνω ποσοστό (16,8%) επιμερίζεται στο 8,4% των νοικοκυριών που οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του προς το δημόσιο δεν είναι ρυθμισμένες και του επίσης 8,4% όπου έχει ρυθμίσει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του.

Από τα επιμέρους στοιχεία προκύπτει πως το 30,4% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 36,8% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, το 25,9% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο και το 21,1% των νοικοκυριών με εισόδημα άνω των 30.000 € σημειώνουν τα υψηλότερα ποσοστά ανά κατηγορία μεταξύ των νοικοκυριών που δηλώσαν πως έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο.

Αυξημένο κατά 10 μονάδες σε σχέση με την έρευνα του 2020 καταγράφεται το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνουν πως δεν θα καταφέρουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς το Δημόσιο το 2022. Συγκεκριμένα περισσότερο από 1 στα 4 νοικοκυριά (27,8%) δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις φορολογικές ή/και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις (Γράφημα 8). Τα μεγαλύτερα ποσοστά μελλοντικής αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους καταγράφουν ανά κατηγορία τα νοικοκυριά με εισόδημα έως 10.000 € (35,6%), τα νοικοκυριά με τουλάχιστον έναν άνεργο (34,1%) και τα νοικοκυριά που δηλώνουν ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και τον μισθό (29,8% και 27,2% αντίστοιχα).

Από τα παραπάνω ευρήματα φαίνεται ότι σε αδυναμία εκπλήρωσης των μελλοντικών τους υποχρεώσεων προς το Δημόσιο θα βρεθούν, εκτός από τα πιο ευάλωτα νοικοκυριά που διαχρονικά αντιμετωπίζουν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες, και νοικοκυριά που ήταν συνεπή στις υποχρεώσεις τους. Φαίνεται ότι υπάρχει μια τάση δημιουργίας μια νέας γενιάς οφειλετών προφανώς λόγω του κύματος ακρίβειας που απομειώνει τα εισοδήματα. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να εξεταστούν τα περιθώρια που υπάρχουν ώστε να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα για τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους.

Το 5,3% των νοικοκυριών έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις τράπεζες για καταναλωτικά, επιχειρηματικά δάνεια ή/και κάρτες, ενώ το 5,2% των νοικοκυριών δήλωσε πως δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις προαναφερόμενες τραπεζικές υποχρεώσεις το 2022. Και τα δυο ποσοστά είναι καλύτερα σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020.

Σχεδόν 9 στα 10 νοικοκυριά (89,4%) διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι έναντι του 10,4% των νοικοκυριών που πληρώνουν ενοίκιο. Από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι το 21% έχει ενεργό στεγαστικό δάνειο. Από τα νοικοκυριά αυτά το 16,5% καταβάλλει τις δόσεις του δανείου συχνά με κάποια καθυστέρηση, ενώ το 6% έχει καθυστερημένες οφειλές περισσότερο από 3 μήνες. Και αυτά τα ποσοστά είναι καλύτερα σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2020, ενώ αξίζει να σημειωθεί πως είναι και τα χαμηλότερα ποσοστά που έχουν καταγράψει σε έρευνα εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ από τότε που παρακολουθεί αυτόν το δείκτη, δηλαδή από το 2014.

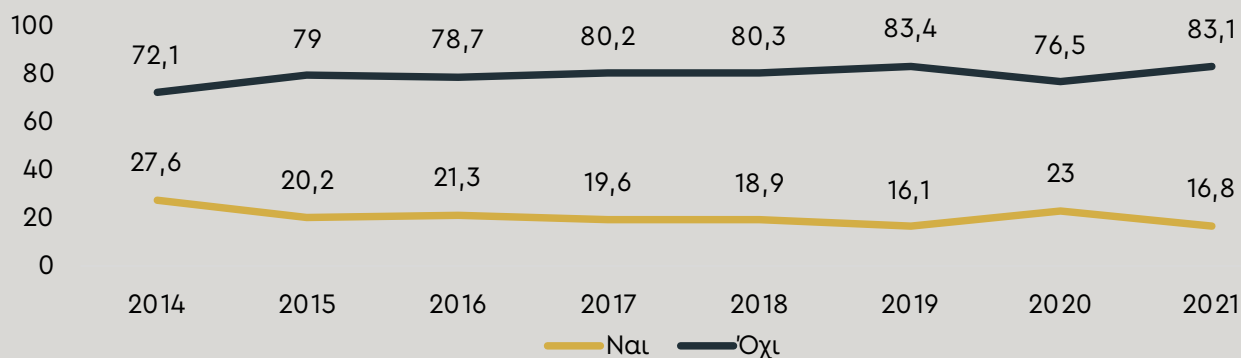
Από τα επιμέρους ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα εξυπηρέτησης των δανείων τους εντοπίζονται κυρίως σε εκείνα που έχουν εισόδημα έως 10.000€ (12,1%), στα νοικοκυριά με άνεργο μέλος (12,9%) και στα πολυμελή νοικοκυριά (13,5%).

Αμετάβλητη είναι η εικόνα σε σχέση με την έρευνα του 2020 ως προς τις εκτιμήσεις των νοικοκυριών αναφορικά με την δυνατότητα εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανειακών τους υποχρεώσεων το 2022. Συγκεκριμένα, από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι και έχουν στεγαστικό δάνειο, το 8,1% δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές τους υποχρεώσεις, ενώ το 7,2% δήλωσε πως μάλλον δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις.

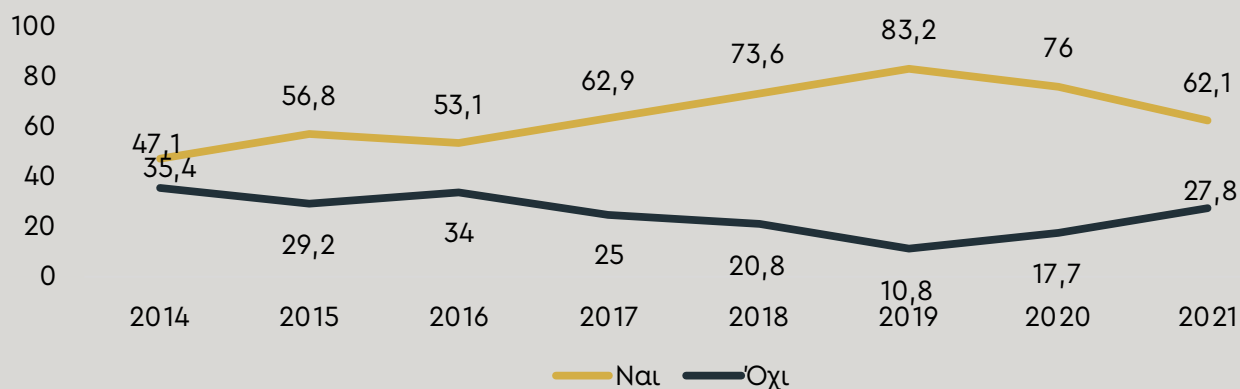
Μειωμένο σε σχέση με το 2020 είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που φοβάται ότι μπορεί να απωλέσει το σπίτι του λόγω οφειλών. Ειδικότερα το 11,3% των νοικοκυριών εξέφρασε το φόβο απώλειας του ακινήτου του κάποια στιγμή στο μέλλον (Γράφημα 9). Το ποσοστό αυτό είναι το χαμηλότερο που έχει καταγράψει σε έρευνα εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ από τότε που παρακολουθείται αυτός ο δείκτης, δηλαδή από το 2014.

Τα νοικοκυριά που εκφράζουν εντονότερα το φόβο αυτό είναι εκείνα με τουλάχιστον έναν άνεργο (18,3%) και τα νοικοκυριά με εισόδημα έως 10.000 € (18,2%).

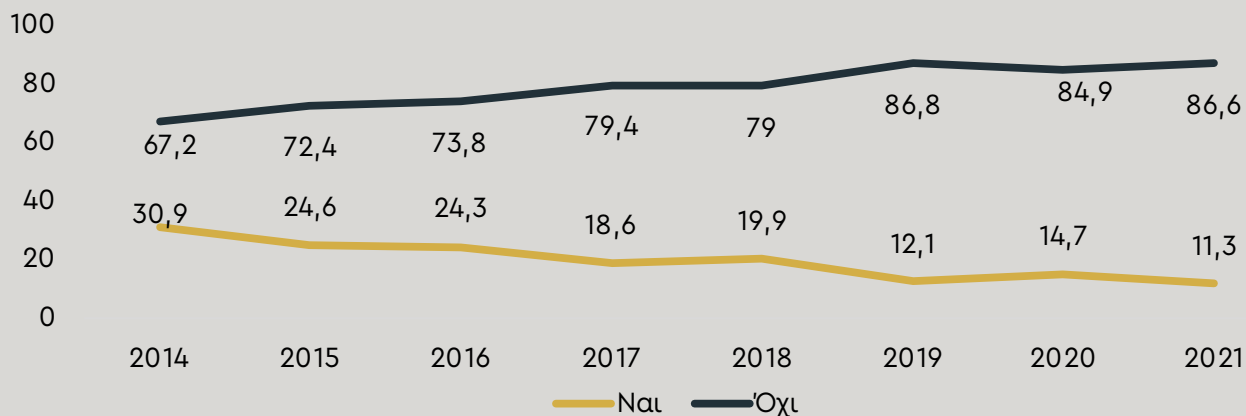
Γράφημα 7. Εσείς ή κάποιο άλλο μέλος του νοικοκυριού σας έχετε/έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία) ανεξάρτητα εάν είναι ρυθμισμένες -διαχρονικό γράφημα-

Γράφημα 8. Εκτιμάτε ότι το επόμενο έτος θα μπορέσετε να ανταποκριθείτε στις υποχρεώσεις σας προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία);

Γράφημα 9. Ανησυχείτε ότι με τα σημερινά δεδομένα μπορεί κάποια στιγμή να χάσετε το σπίτι σας; (αδυναμία πληρωμής φόρων, εκποίηση από τράπεζα) - Βάση: Όσοι μένουν σε ιδιόκτητο σπίτι -

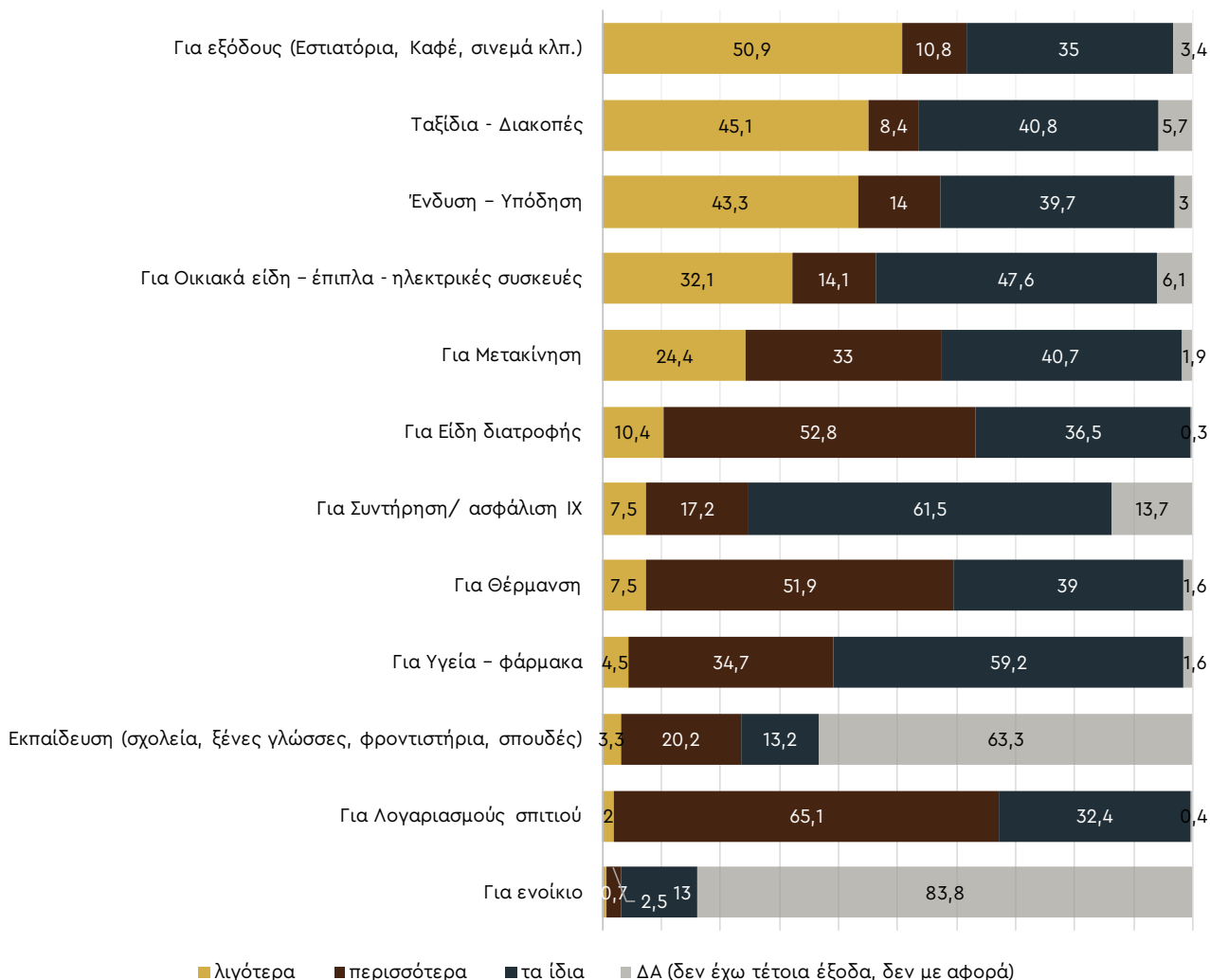
Καταναλωτικές τάσεις- ποιότητα ζωής

Οι εκτεταμένοι περιορισμοί που υιοθετήθηκαν στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα για την αντιμετώπιση του Covid-19 όπως είναι επόμενο επηρέασαν τις καταναλωτικές δαπάνες. Επιπλέον, το κύμα ακρίβειας φαίνεται ότι αποτελεί έναν επιπρόσθετο παράγοντα που επηρεάζει την καταναλωτική συμπεριφορά.

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 10 οι συντριπτικά μεγαλύτερες περικοπές των νοικοκυριών έγιναν στις δραστηριότητες εκείνες που αφενός επηρεάστηκαν περισσότερο από τους περιορισμούς, αφετέρου δεν συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που προσφέρουν αγαθά πρώτης ανάγκης. Συγκεκριμένα, περισσότερα από 5 στα 10 νοικοκυριά (50,9%) περιορίσαν τις δαπάνες τους για εξόδους (εστιατόρια, καφέ, σινεμά κλπ). Το 45,1% των νοικοκυριών ξόδεψαν λιγότερα για ταξίδια, ενώ το 43,3% περιορίσε τις δαπάνες για ένδυση-υπόδηση.

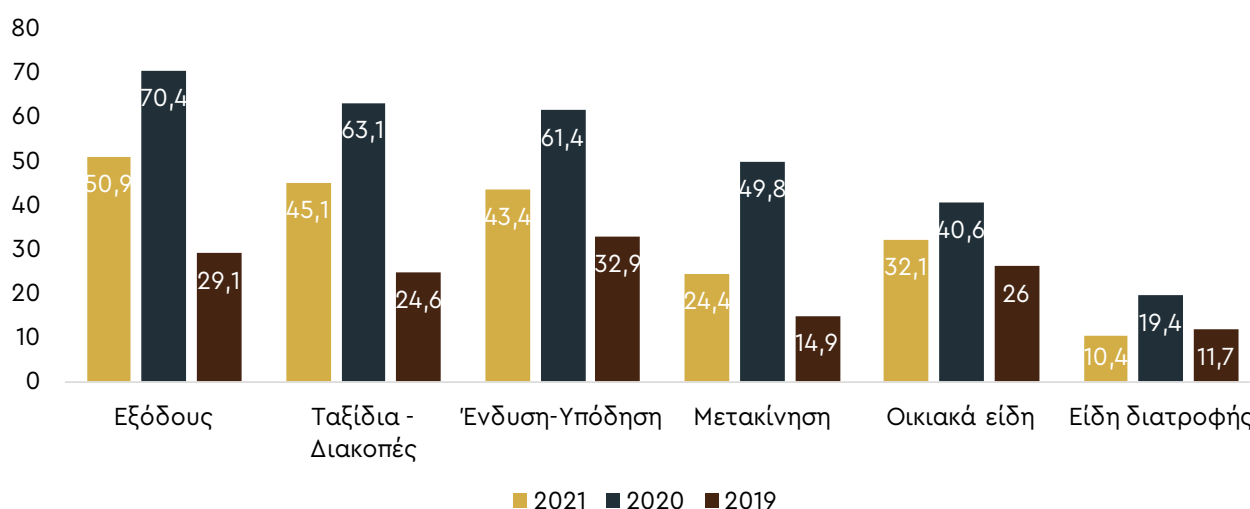
Γράφημα 10. Δαπάνες νοικοκυριών 2021

Θα ήθελα να μου πείτε αν διαθέσατε τα ίδια, λιγότερα ή περισσότερα χρήματα το 2021 σε σχέση με αυτά που διαθέσατε το 2020 στις κατηγορίες δαπανών του νοικοκυριού σας:-

Οι μεταβολές στις καταναλωτικές δαπάνες που ξεκίνησαν με πολύ μεγάλη ένταση το 2020 και συνεχίστηκαν το 2021 φαίνεται συγκρίνοντας τα στοιχεία της παρούσας ερευνάς με τις αντίστοιχες των 2 προηγούμενων ετών και ιδιαίτερα με του 2019. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 11 μπορεί η κατάσταση σε σχέση με τις δαπάνες των νοικοκυριών το 2021 να μην είναι τόσο δυσμενής όσο το 2020 ειδικά για τις δραστηριότητες που επηρεάστηκαν περισσότερο από την πανδημική κρίση όπως οι έξοδοι, τα ταξίδια και η ένδυση – υπόδηση, ωστόσο υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με το 2019.

Γράφημα 11. Διαχρονικό – Περικοπή δαπανών ανά κατηγορία

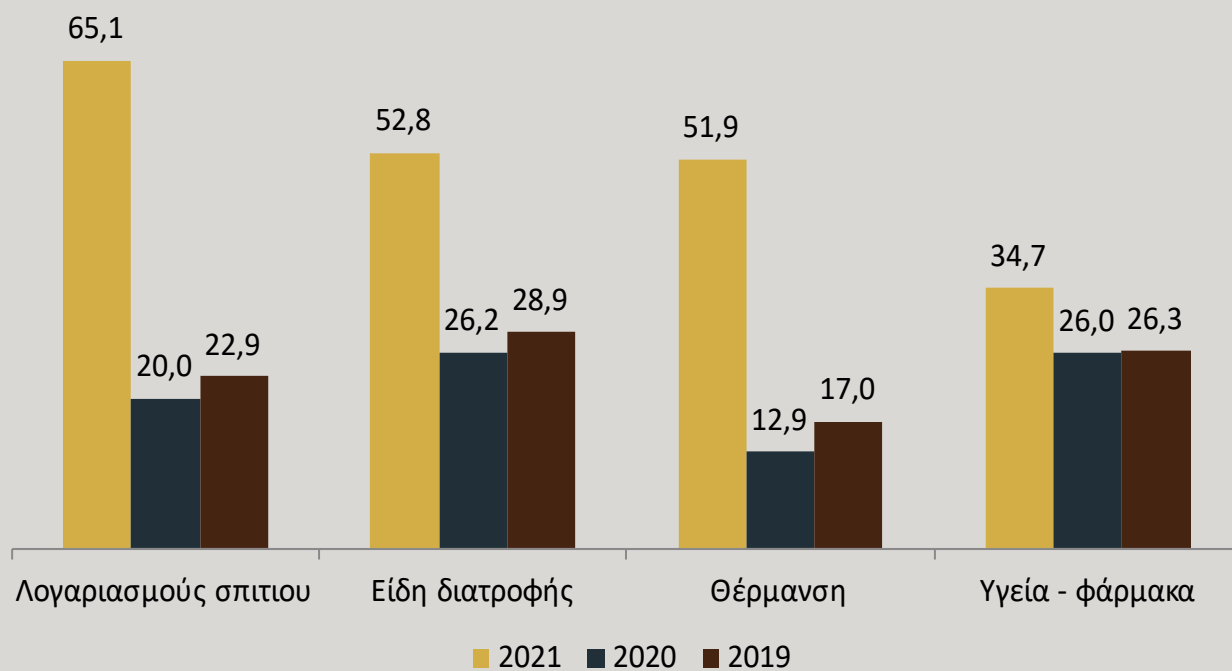

Από την άλλη μεριά καταγράφεται εκτίναξη του ποσοστού των νοικοκυριών που αύξησαν τις δαπάνες τους για την κάλυψη βασικών αναγκών, προφανώς λόγω της ακρίβειας των τελευταίων μηνών (λογαριασμοί σπιτιού, είδη διατροφής, θέρμανσης, υγεία-φάρμακα) (Γράφημα 12). Ειδικότερα το 65,1% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για λογαριασμούς σπιτιού, το 52,8% για είδη διατροφής το 51,9% για θέρμανση και το 34,7% για υγεία και φάρμακα.

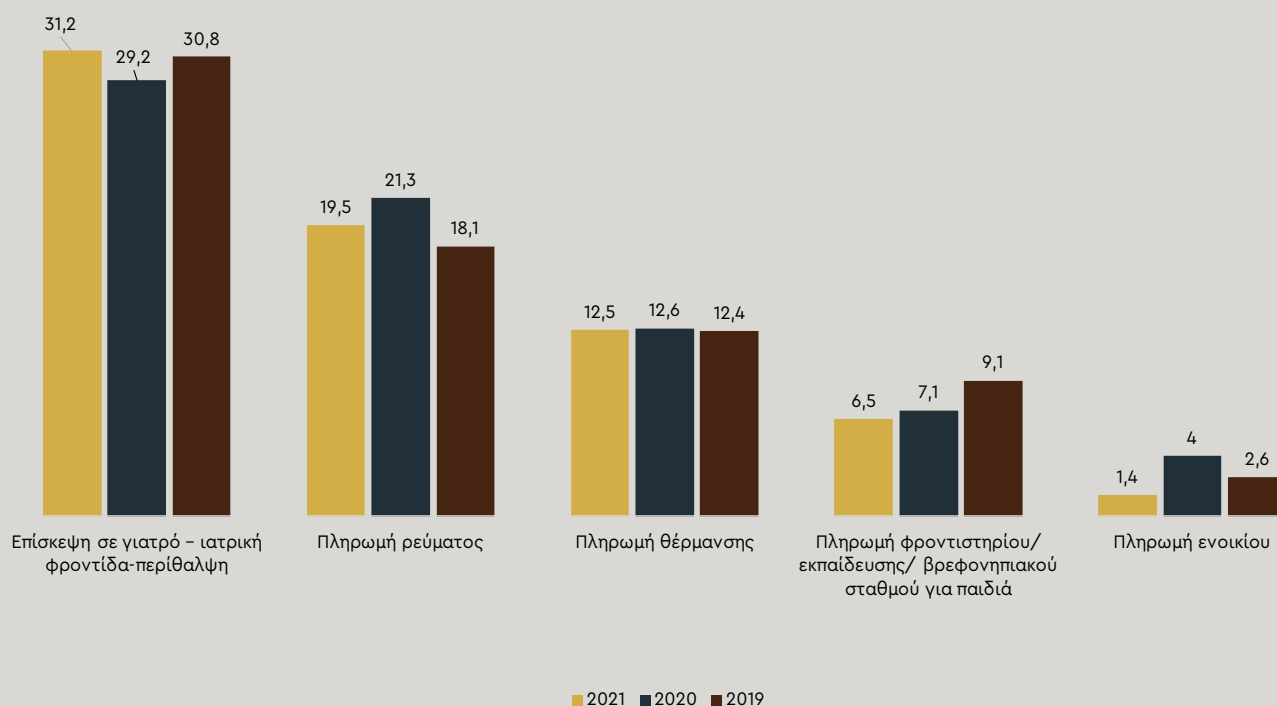
Γενικά, οι συνολικές δαπάνες των νοικοκυριών αυξήθηκαν το 2021 σε σχέση με το 2020 κατά 12% μεσοσταθμικά.

Σχετικά αμετάβλητοι σε σχέση τόσο με το 2020 όσο και με το 2019, αλλά σημαντικά υψηλοί παραμένουν οι δείκτες που αφορούν την καθυστέρηση κάλυψης κάποιας βασικής ανάγκης, εξ αιτίας οικονομικής αδυναμίας (Γράφημα 13). Ειδικότερα, περισσότερα από 3 στα 10 (31,2%) νοικοκυριά καθυστέρησαν να αναζητήσουν την κατάλληλη θεραπεία για κάποιο ιατρικό πρόβλημα, 2 στα 10 καθυστερούν να πληρώσουν το ηλεκτρικό ρεύμα και περισσότερο από 1 στα 10 (12,5%) καθυστερούν την πληρωμή λογαριασμών θέρμανσης.

Γράφημα 12. Αύξηση δαπανών ανα κατηγορία

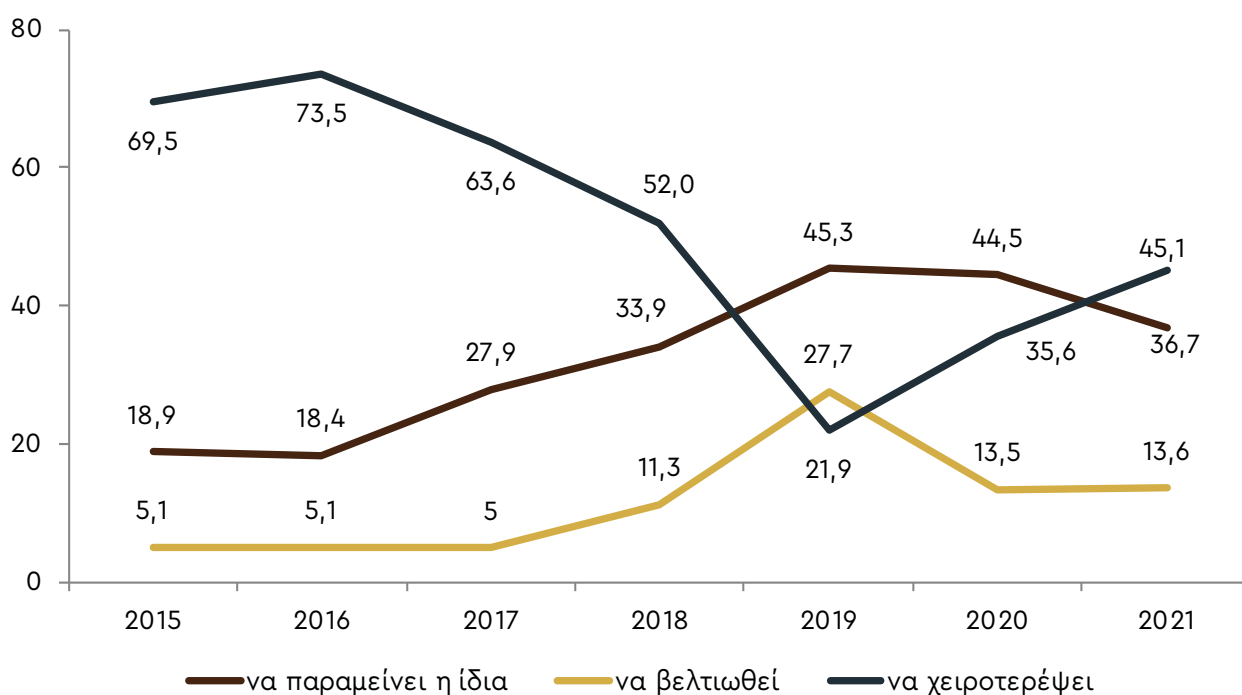
Γράφημα 13. Καθυστέρηση κάλυψης βασικών αναγκών εξ αιτίας αδυναμίας πληρωμών

Προσδοκίες για το 2022

Ιδιαίτερα αρνητικές είναι οι προσδοκίες των νοικοκυριών για το 2022 κυρίως λόγω των επιπτώσεων της ακρίβειας. Συγκεκριμένα περίπου 1 στα 2 νοικοκυριά (45,1%) εκτιμά ότι το 2022 θα χειροτερέψει η οικονομική του κατάσταση, έναντι μόλις του 13,6% που εκτιμά ότι θα βελτιωθεί και του 36,7% που εκτιμά ότι θα παραμείνει η ίδια (Γράφημα 14).

Γράφημα 14. Θεωρείτε πως την ερχόμενη χρονιά, η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας είναι πιο πιθανό

Από τα επιμέρους στοιχεία περισσότερο απαισιόδοξα για την μελλοντική οικονομική τους κατάσταση δήλωσε το 48,1% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 53,7% των νοικοκυριών με τουλάχιστον έναν άνεργο, το 53,2% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € και το 52,5% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €. Επιπλέον περισσότερο απαισιόδοξα για την οικονομική τους κατάσταση εμφανίζεται και το 53,9% των νοικοκυριών που δήλωσαν ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 40,1% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος το μισθό. Από την άλλη μεριά περισσότερο αισιόδοξα είναι τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα καθώς το 40,6% αυτών εκτιμά ότι η οικονομική του κατάσταση θα βελτιωθεί το 2022, κάτι που πιθανόν οφείλεται στην προσδοκία ότι η πανδημική κρίση θα υποχωρήσει σημαντικά.

Η απαισιοδοξία που εκδηλώνουν τα νοικοκυριά ως προς τη μελλοντική οικονομική τους κατάσταση φαίνεται ότι τροφοδοτείται κυρίως από την ακρίβεια, καθώς στο ερώτημα εάν η αύξηση των τιμών έχει επηρεάσει τα νοικοκυριά των ερωτώμενων σε βαθμό να αναγκαστούν να μειώσουν δαπάνες για βασικές ανάγκες το 45,3% απάντησε πολύ, το 31,6% λίγο ενώ το 21,9% απάντησε αρνητικά.

Από τα επιμέρους στοιχεία οι δυσμενείς επιπτώσεις της ακρίβειας στη διαβίωση των νοικοκυριών έχει επηρεάσει το 51,2% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και πάνω), το 51,8% των νοικοκυριών με 4 άτομα, το 60,5% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος και το 65,6% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € .

Σε σχέση με τη κύρια πηγή εισοδήματος η αύξηση των τιμών έχει ιδιαίτερα αρνητική επίδραση για το 45,3% και 44,4% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το μισθό αντίστοιχα, ενώ έχει επιδράσει αρνητικά και για το 30,4% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

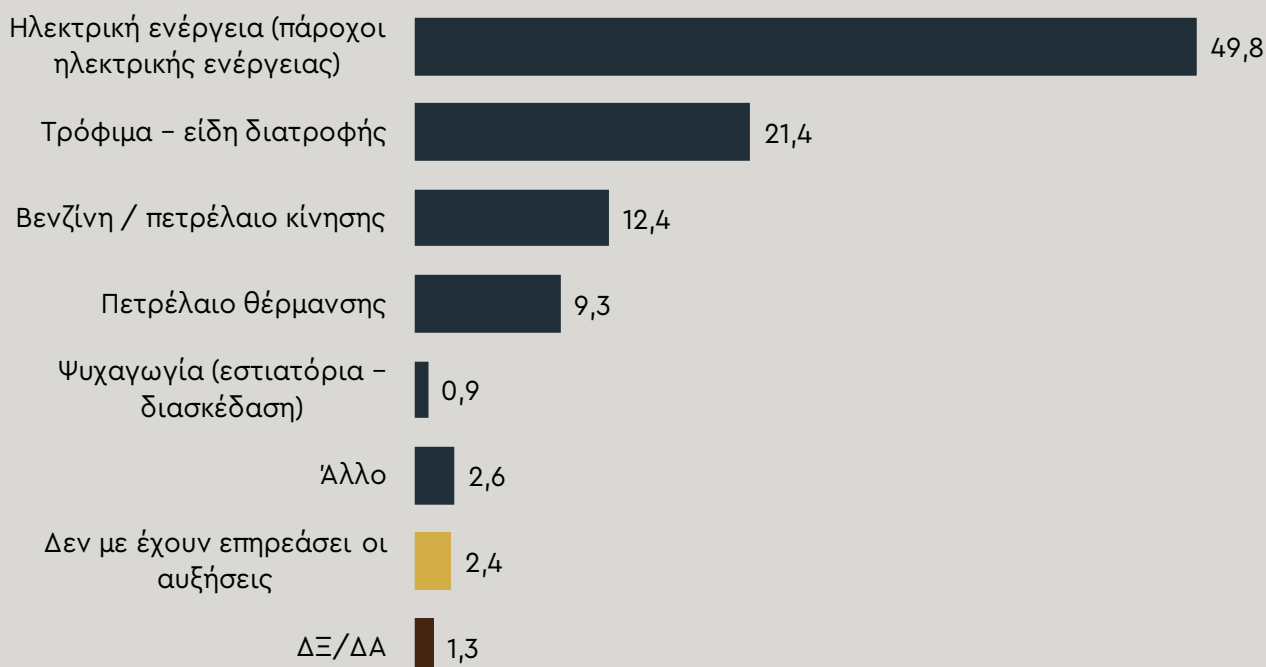
Οι αυξήσεις των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν για σχεδόν 1 στα 2 νοικοκυριά (49,8%) την κατηγορία που έχει τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημα τους και ακολουθούν οι αυξήσεις στα τρόφιμα (21,4%), στη βενζίνη (12,4%) και στο πετρέλαιο θέρμανσης (9,3%) (Γράφημα 15).

Ως καταλληλότερο μέτρο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών το 42,7% θεωρεί πως είναι η μείωση φόρων και τελών στα καύσιμα και την ενέργεια και το 40,9% η αύξηση των μισθών και συντάξεων (Γράφημα16).

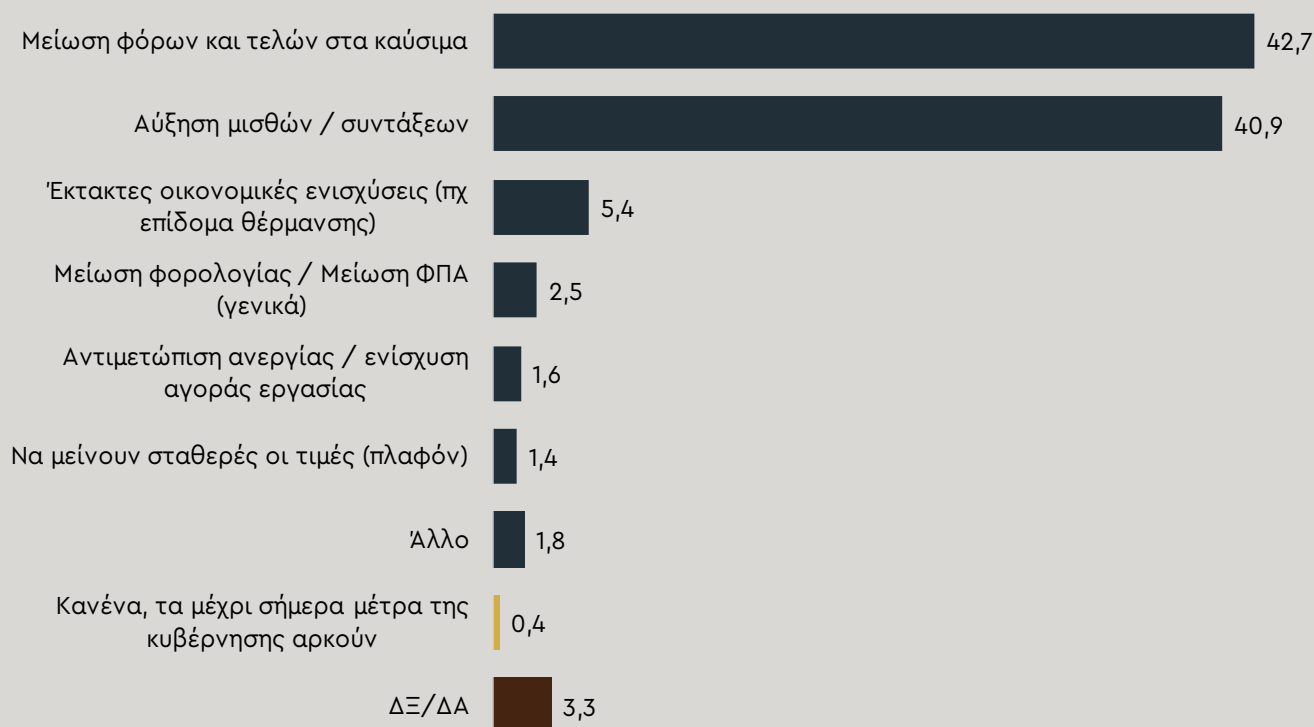
Τέλος ιδιαίτερα αρνητικά αξιολόγησαν τα νοικοκυριά κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας τα μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ακρίβειας.

Συγκεκριμένα, το 60,9% αξιολόγησε τα μέτρα ως ανεπαρκή, το 14,9% ως μάλλον ανεπαρκή, ενώ από την άλλη μεριά το μόλις το 9,5% και το 6,3% αξιολόγησαν τα μέτρα ως μάλλον επαρκή και επαρκή αντίστοιχα.

Γράφημα 15. Από τις αυξήσεις των τιμών ποια είναι εκείνη που σας έχει επηρεάσει περισσότερο:

Γράφημα 16. Ποιο μέτρο θεωρείται το καταλληλότερο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ακρίβειας;

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Αθήνα

Αριστοτέλους 46, 104 33
210-8846852
info@imegsevee.gr

Θεσσαλονίκη

Κωλέττη 24, 54627
2310-545967, 2310-517843
thessaloniki@imegsevee.gr

Πάτρα

Πανεπιστημίου 170, 264 43
2610-438557
patra@imegsevee.gr

Ηράκλειο

Βασιλείου Πατρικίου 11, 71409
2810-361040, 2810-361080
iraklio@imegsevee.gr

Λάρισα

Καστοριάς 2α, 41335
2410-579876-7
larisa@imegsevee.gr

Ιωάννινα

Σταύρου Νιάρχου 94, 45500
26510-44727
ioannina@imegsevee.gr